

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора економічних наук, професора Шапошникова Костянтина
Сергійовича
на дисертаційну роботу
Ващиленка Артема Миколайовича
«Організаційно-управлінські механізми інноваційного відновлення
регіональних бізнес-процесів в умовах глобальних викликів та загроз»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності
073 – «Менеджмент»
у галузі знань 07 – «Управління та адміністрування»

Актуальність теми дослідження. Сучасний етап розвитку світової та національної економіки характеризується безпрецедентним рівнем турбулентності, динамічності та невизначеності через перманентні глобальні виклики та загрози. За цих умов традиційні моделі забезпечення регіонального розвитку, що базувалися на концепціях статичної стійкості, виявилися нежиттєздатними. Виникає об'єктивна необхідність формування принципово нових підходів до модернізації регіональних економічних просторів на засадах інноваційності та антикрихкості. Центальною ланкою цієї трансформації є переформатування архітектури бізнес-процесів на основі впровадження високих технологій, цифровізації та шерингових моделей.

Ефективна реалізація таких масштабних змін неможлива без розроблення дієвих організаційно-управлінських механізмів, які виступають координуючим ядром для всіх стейкхолдерів. Особливої ваги набуває пошук інструментів спільного використання інфраструктури та наукового потенціалу, що дозволяють активізувати бізнес без значних початкових капітальних інвестицій. Проте на сьогодні концептуальні моделі інноваційного відновлення, які б інтегрували безпекові, цифровізаційні та соціальні драйвери на рівні територіальних громад, залишаються недостатньо дослідженими. Необхідність подолання цих теоретичних прогалин та брак прикладного інструментарію для мінімізації трансакційних витрат бізнесу в кризовий період зумовлюють високу актуальність обраної теми дослідження. Результати роботи дозволять сформувати гнучку стратегію сталого розвитку регіонів, здатну адаптуватися до будь-яких зовнішніх шоків.

У цьому контексті дисертаційне дослідження Ващиленка А.М., присвячене організаційно-управлінським механізмам інноваційного відновлення регіональних бізнес-процесів в умовах глобальних викликів та загроз, є вкрай актуальним, адже воно дає змогу визначити дієві інструменти стратегічного розвитку регіональних бізнес-процесів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри менеджменту Національного університету кораблебудування

імені адмірала Макарова в межах теми «Інтеграційна модель розвитку регіонів в умовах війни: циркулярна економіка та фандрайзинг як драйвери» (державний реєстраційний номер (0126U002672)).

Наукова новизна одержаних результатів. У дисертаційному дослідженні представлено теоретико-методичні підходи та практичні рекомендації щодо удосконалення теоретичних і методичних підходів до оцінювання інноваційного відновлення регіональних бізнес-процесів в умовах глобальних викликів та загроз, а також у набутті подальшого розвитку концепцій і інструментів, організаційно-управлінських механізмів, що раніше застосовувалися лише частково або в інших контекстах, зокрема:

- удосконалена стратегія сталого розвитку Миколаївської міської територіальної громади, що на відміну від існуючої, є адаптивним інструментом специфічних організаційно-управлінських передумов розвитку, що базуються на принципах блакитної та цифрової економіки, містить підстратегії реалізації (фінансування, залучення міжнародних донорів та грантів, енергоефективності, залучення венчурного фонду, цифровізації, перекваліфікації та утримання людського капіталу, інноваційного розвитку, глибокої переробки продукції). Перевагою запропонованої стратегії є те, що безпековий компонент стає драйвером інновацій, а нові кластери (морські дрони, системи дистанційного розмінування) забезпечать сталий розвиток громади (розділ 3, п.п.3.3.);

- удосконалена методика оцінювання ефективності моделі організаційно-управлінських передумов інноваційного відновлення регіональних бізнес-процесів, що, на відміну від існуючих, враховує оцінку інноваційної зрілості регіону та ефективності трансформації на засадах інтегрального підходу, це дозволяє сформулювати ефективні управлінські рішення та адаптувати громаду до глобальних безпекових загроз (розділ 3, п.3.2);

- набули подальшого розвитку теоретико-методичні підходи інноваційного відновлення бізнес-процесів, що, на відміну від існуючих, передбачають не використання базових показників, а створення якісно нової структури бізнес-процесів. Вони інтегрують принципи пріоритету цифровізації та безпеки як системну властивість, що дозволяє бізнесу залишатися функціональним навіть за умов фізичного руйнування інфраструктури. Застосування шкали бажаності Е. Харрінгтона в управлінні бізнес-процесами через її адаптацію до умов посткризового відновлення (розділ 1, п.1.3);

- набули подальшого розвитку результати порівняно закордонних стратегій, що дозволяють формувати комплексну модель переходу України від сировинно-орієнтованої економіки до статусу високотехнологічного міжнародного хабу, а також досвід поєднання безпекових інновацій Ізраїлю, цифрової прозорості Естонії та промислової стійкості Німеччини й Кореї дозволяє створити унікальну екосистему, адаптовану до викликів воєнного часу (розділ 3, п.3.1.).

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Теоретико-методологічні та науково-практичні рекомендації впроваджено в діяльність: Всеукраїнською громадською організацією “Українська асоціація центрів підтримки бізнесу” (довідка 2306/01-001 від 23.06.2026 року) та ТОВ “Центр підтримки бізнесу” (довідка 2406/01-001 від 24.06.2026 року). Теоретико-методичні підходи інноваційного відновлення регіональних бізнес-процесів впроваджено в освітній процес Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова.

Повнота викладення у відкритому друку та апробація наукових положень дисертації. За темою дисертації опубліковано 12 наукових праць загальним обсягом 4,59 авторських аркушів (особистий внесок 2,56 д.а.), з них 6 у фахових виданнях України, у тому числі 1 стаття, що включена до наукометричних баз Web of Science, та 6 у виданнях, що мають апробаційний характер.

В опублікованих працях відображені основні наукові положення та результати дисертаційної роботи; відсутнє дублювання змісту. Термін розсилання примірників фахових видань, у яких опубліковані праці дисертанта, а також кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідають нормативним вимогам. Публікації здобувача висвітлюють основні наукові положення дисертації, які автор виносить на захист.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність. Отримані наукові результати, висновки і рекомендації, викладені у дисертаційній роботі, є достатньо аргументованими, характеризуються необхідним рівнем обґрунтованості.

У методологічному контексті дослідження розвитку систем управління бізнесом в умовах цифрової трансформації економіки України базується на системному поєднанні наукових підходів та методів. Воно охоплює: аналіз факторів, індикаторів та умов, які детермінують процеси цифровізації бізнес-середовища; оцінювання сучасного стану розвитку вітчизняного підприємництва; дослідження інноваційних трендів формування організаційно-управлінських засад управління. Для наочного відображення отриманих результатів застосовано інструменти моделювання динаміки соціально-економічного розвитку бізнесу, а для впорядкування ключових індикаторів та характеристик впливу цифровізації на системи управління — метод рейтингування.

Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг – 208 сторінок, включаючи 26 рисунків, 48 таблиць і список використаних джерел, налічує 109 найменувань.

Одержані автором результати дослідження з теорії і практики характеризують високий рівень вирішення проблем щодо стратегічного

планування інноваційного відновлення регіональних бізнес-процесів в умовах глобальних викликів та загроз. Вони доведені до впровадження як методичні і практичні розробки.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. За результатами ґрунтовного вивчення рукопису дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць Ващиленко А.М., а також аналізу наданого автором звіту щодо перевірки тексту рукопису електронним сервісом, порушень академічної доброчесності не було встановлено. Використані здобувачем окремі ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Оцінюючи загалом позитивно дисертаційну роботу Ващиленко А.М. вважаю за доцільне висловити наступні зауваження:

1. Автору варто глибше обґрунтувати методологічний інструмент (матричний, системний чи синергетичний підхід), за допомогою якого безпека, цифровізація та соціальна інтеграція переходять з категорії «ізолюваних елементів» у категорію «взаємопов'язаних драйверів». (розділ 1, підпункт 1.2).

2. Бракує детального статистичного аналізу поточного стану високих технологій у регіонах. Без розрахунку індексів цифрової зрілості місцевого бізнесу складно оцінити реальну готовність систем до швидкої трансформації, про яку йдеться в роботі (розділ 2, підпункт 2.1).

3. Декларується можливість шерингу інфраструктури та наукового потенціалу «без значних капітальних інвестицій». Проте в підпункті відсутні фінансово-економічні розрахунки чи кейси, які б доводили, що такі моделі здатні покрити первинні операційні витрати без зовнішніх впливів на початкових етапах (розділ 2, підпункт 2.2).

4. Запропонована модель виглядає дещо абстрактно. Необхідно чіткіше прописати архітектуру цієї моделі та покроковий механізм інтеграції високих технологій саме на рівні конкретних територіальних громад, враховуючи їхні внутрішні виклики (розділ 3, підпункт 3.2).

5. У прогнозах ефектів акцентується увага на «глобальних викликах», проте недостатньо враховано локальну специфіку (наприклад, дефіцит кваліфікованих кадрів на місцях для реалізації наукового потенціалу), що може стати критичним бар'єром для сталого розвитку громади (розділ 3, підпункт п.3.3.).

У цілому, зазначені дискусійні положення і зауваження не знижують наукової новизни дисертаційної роботи, її теоретичного і практичного значення та не впливають на її загальну позитивну оцінку.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Ващиленка Артема Миколайовича на тему «Організаційно-управлінські механізми інноваційного відновлення регіональних бізнес-процесів в умовах глобальних викликів та загроз» виконана на актуальну тему, містить обґрунтування необхідності та розробку методичних підходів до формування

й імплементації теоретичних узагальнень і практичних рекомендацій щодо застосування системи стратегічного планування інноваційного відновлення регіональних бізнес-процесів в умовах глобальних викликів та загроз.

Роботу позитивно відрізняють продумана структура, чіткість і логічність розв'язання проблеми дослідження, обґрунтованість та аргументованість методів і підходів щодо вирішення поставлених завдань. Мова дисертації чітка, грамотна. Стиль дисертації має науковий характер. За своїм змістом дисертація відповідає паспорту спеціальності 073 – «Менеджмент».

Вищезазначене дає підстави стверджувати, що дисертаційна робота Ващиленка Артема Миколайовича на тему «Організаційно-управлінські механізми інноваційного відновлення регіональних бізнес-процесів в умовах глобальних викликів та загроз» за науковим рівнем, практичною та науковою цінністю, за кількістю публікацій та дотриманням принципів академічної доброчесності відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21 березня 2022 року; № 502 від 19.05.2023; № 507 від 03.05.2024), а її автор - Ващиленко Артем Миколайович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – «Менеджмент».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
віцепрезидент з наукової роботи
та міжнародних зв'язків
ЗВО «Університет трансформації
майбутнього»

Костянтин ШАПОШНИКОВ